

Ministerineuvostopaketti - ECOFIN-neuvosto 14.5.2024 sekä euroryhmän ja laajennetun kokoonpanon kokoukset 13.5.2024, Bryssel

Suomea kokouksissa edustaa valtiovarainministeri Riikka Purra.

Tiivistelmä

Ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi (digiajan ALV)

Euroopan komissio antoi 8.12.2022 ehdotukset neuvoston direktiiviksi ja asetuksiksi, joilla nykyaikaistettaisiin arvonlisäverojärjestelmää siten, että arvonlisäverosäännöt soveltuisivat entistä paremmin liiketoimintaan digiaikana. Ehdotuspaketti kattaa kolme osa-aluetta: digitaalinen alv-raportointi ja sähköinen laskutus, alustatalouden alv-säännöt sekä EU:n yhteinen alv-rekisteröinti. Jäsenvaltioilla vaikuttaisi olevan työryhmäkäsittelyn jälkeen ehdotuspaketin sisällöstä yhteinen näkemys yhtä jäsenvaltiota lukuun ottamatta, joka ei ole ollut valmis hyväksymään ehdotusta, jolla kasvatettaisiin alustojen roolia arvonlisäveron kantamisessa. Suomen kannat komission alkuperäiseen ehdotukseen on määritelty eduskunnalle toimitetussa kirjelmässä U 103/2022 vp. Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen.

Ukrainan tukeminen

Neuvostossa käydään näkemystenvaihto Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa. Puheenjohtaja ja komissio antanevat tilannekatsauksen Ukrainan taloudesta, sen rahoitustarpeista sekä vireillä olevien ehdotusten valmisteluista koskien mm. ehdotusta Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen ylimääräisten tuottojen ohjaamisesta Ukrainan hyväksi. Lisäksi puheenjohtajan ennakkotiedon mukaan 14.5.2024 Ecofin-neuvostoon tulee hyväksyttäväksi ehdotus neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi Ukraina-suunnitelman hyväksymiseksi. Ukraina on laatinut yhteistyössä komission kanssa suunnitelman Ukraina-tukivälineen kautta kanavoitavan tuen käyttämisestä. Komissio arvioi, että Ukraina-suunnitelma on Ukraina-tukivälineen mukainen ja täyttää siinä asetetut vaatimukset. Jäsenvaltioiden määräenemmistö, Suomi mukaan lukien, antoi tukensa ehdotukselle työryhmässä 29.4.2024. Asiaa käsitellään vielä Coreperissa 8.5.2024.

Muut asiat

Neuvostossa on esillä ehdotus ylimääräisten lähdeverojen nopeammasta ja turvallisemmasta alentamisesta poliittisen yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Lisäksi neuvosto saa tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta (RRF) ja samassa yhteydessä neuvoston on tarkoitus hyväksyä Espanjan ja Italian päivitetty RRF-suunnitelmat. Neuvoston on myös tarkoitus hyväksyä päätelmät ikääntymisestä johtuvista julkisen talouden kestävyysaasteista sekä päätelmät talouslukutaidosta. Esillä on myös G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien huhtikuun kokouksen sekä IMF:n kevätkokousten seuranta. Muissa asioissa puheenjohtaja ja Alankomaiden valtiovarainministeri antavat tilannekatsauksen valtiovarainministerien ilmastokoalition toiminnasta.

Neuvoston yhteydessä pidetään makrotaloudellinen vuoropuhelu (MEDPOL) pj-kolmikon ja työmarkkinajärjestöjen kesken. Lisäksi käydään ministeritason taloudellinen vuoropuhelu EU:n ja hakijamaiden sekä mahdollisten hakijamaiden kesken.

Euroryhmä 13.5.

Euroryhmässä on esillä raportointi kansainvälisistä kokouksista. Pankkiunionikokoonpanossa esillä on Euroopan keskuspankin valvontaelimen puheenjohtajan 19. kuuleminen sekä raportti yhteisen kriisiratkaisuneuvoston toiminnasta. Euroryhmän laajennetun kokoonpanon asialistalla on euroalueen kilpailukyky ja siihen liittyvään tieto- ja osaamisvajeseen puuttuminen ja tilannekatsaus pääomamarkkinaunioniin.

Asialista:

1. Asialistan hyväksyminen
2. (mahd.) A-kohtien hyväksyminen

Lainsäädäntöasiat

3. **Direktiiviehdotus ylimääräisten lähdeverojen nopeammasta ja turvallisemmasta alentamisesta (FASTER)** s. 5
= Poliittinen yhteisymmärrys
4. **Komission ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana (digiajan alv)**
a) **Direktiivin muuttaminen arvonlisäverosäätöjen mukauttamiseksi digiaikaan**
b) **Asetuksen muuttaminen digiajan edellyttämien alv-alan hallinnollista yhteistyötä koskevien järjestelyjen osalta** s. 8
= Poliittinen yhteisymmärrys
5. (mahd.) **Muut asiat**
Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin/ -
= Puheenjohtaja tiedottaa

Ei-lainsäädäntöasiat

6. **Komission ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana (digiajan alv) / Täytäntöönpanoasetuksen muuttaminen tiettyjä ALV-järjestelmiä koskevien tietovaatimusten osalta** s. 8
= Poliittinen yhteisymmärrys
7. **Taloudellinen elpyminen Euroopassa** s. 13
a) **Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano**
= Tilannekatsaus
b) **Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset**
= Hyväksyminen
8. **Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset** s. 16
= Näkemystenvaihto
9. **Neuvoston päätelmät väestön ikääntymisestä johtuvista julkisen talouden kestävyysaasteista (ikäntymisraportti)** s. 21
= Hyväksyminen
10. **G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien kokouksen sekä IMF:n kevätkokousten (17.-19.4.2024) seuranta** s. 25
= Puheenjohtaja ja komissio tiedottavat
11. (mahd.) **Päätelmät talouslukutaidosta** s. 28
= Hyväksyminen
12. **Muut asiat**
Valtiovarainministerien ilmastokoalitio
= Neuvoston puheenjohtaja ja Alankomaiden valtiovarainministeri tiedottavat

Maanantai 13.5.

11.00 Makrotaloudellinen dialogi (MEDPOL) pj-kolmikon ja työmarkkinajärjestöjen kesken

15.00 Euroryhmä s. 31

16.30 Laajennettu euroryhmä s. 32

Tiistai 14.5.

08.30 Taloudellinen dialogi EU:n ja hakijamaiden sekä mahdollisten hakijamaiden kesken

10.00 Aamiainen

11.00 ECOFIN-neuvosto

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/874/2023-VM-11

Joiniemi Harri

30.4.2024

ECOFIN-neuvosto 14.5.2024, Bryssel; 3. Direktiiviehdotus ylimääräisten lähdeverojen nopeammasta ja turvallisemmasta alentamisesta (FASTER)

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 14.5.2024

Eduskuntatunnus

U 26/2023 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Direktiiviehdotuksesta ylimääräisten lähdeverojen nopeammasta ja turvallisemmasta alentamisesta (FASTER) on tarkoitus saavuttaa poliittinen yhteisymmärrys Ecofin-neuvostossa 14.5.2024 puheenjohtajan kompromissin pohjalta. Viimeisin kompromissiehdotus on asiakirjassa WK 5813/2024 INIT.

Suomen kanta

Suomen kanta direktiiviehdotukseen on määritelty kirjelmässä U 26/2023 vp., jossa todetaan mm. seuraavaa:

Suomi kannattaa tavoitetta parantaa lähdeveromenettelyjen toimivuutta ja luotettavuutta.

Suomi suhtautuu myönteisesti ehdotukseen lähdeveromenettelyjen lähentämisestä unionin alueella ja kannattaa verosopimusetuuksien myöntämiseen liittyvien prosessien standardisoimista.

Suomi näkee, että pyrkimys lisätä arvopapereiden säilytysketjujen läpinäkyvyyttä rajat ylittävissä investoinneissa tehostaa jäsenvaltioiden kykyä havaita ja torjua lähdeverotuksessa veropetoksia, verovilppiä ja veronkiertoa. Samalla ehdotus tukee rajat ylittävien investointien tekemistä unionin alueella.

Suomi hyväksyy puheenjohtajan direktiiviehdotusta koskevan kompromissiehdotuksen.

Pääasiallinen sisältö

Komissio on antanut 19.6.2023 ehdotuksen direktiiviksi ylimääräisten lähdeverojen nopeammasta ja turvallisemmasta alentamisesta. Ehdotusta on käsitelty työryhmäkokouksissa kuusi kertaa Espanjan puheenjohtajuuskaudella ja viisi kertaa Belgian puheenjohtajuuskaudella.

Direktiiviehdotuksen tarkoitus on tukea pääomamarkkinaunionin toimivuutta nopeuttamalla rajat ylittävässä tilanteessa verosopimuksen tai kansallisen lain mukaisen lähdeveroetuuden myöntämistä yleisen lähdeveron soveltamisen sijasta arvopapereiden tuottamaa tuloa verotettaessa ja samalla varmistaa oikeudenmukainen verotus estämällä veropetoksia ja väärinkäytöksiä. Jäsenvaltio voi päättää antaa etuudet tuottoa maksettaessa (Relief at Source - RAS) tai nopeutettuna palautuksena (Quick Refund - QR) taikka näiden yhdistelmänä.

Ehdotuksen peruselementteihin kuuluu sähköinen kotipaikkatodistus (eTRC), joka tehostaa sovellettavan verosopimusvaltion määrittämistä. Sen lisäksi jäsenvaltioiden tulee velvoittaa arvopapereiden säilytysketjun toimijat rekisteröitymään kansallisiin rekistereihin, jolloin säilyttäjistä tulee varmennettu arvopaperien säilyttäjä (Certificated Financial Intermediary - CFI). Rekisteröityminen tapahtuu hakemuksesta komission ylläpitämän portaalin kautta, mutta kansallista rekisteriä ylläpitää jäsenvaltion kansallinen viranomaisena. Sijoittajaa lähinnä olevan varmennetun arvopaperien säilyttäjän tulee selvittää yhdenmukaisella menettelyllä tulonsaajan verotuksellinen asuinvaltio ja oikeus alennettuun verokantaan.

Sijoittajaa lähinnä oleva varmennettu arvopaperien säilyttäjä on myös velvollinen raportoimaan suoraan lähdevaltioon standardimuodossa sijoittajan tiedot. Raportointi tapahtuu suoraan tulon lähdevaltioon, mutta jäsenvaltio voi myös edellyttää, että raportointi tapahtuu maksuketjua pitkin. Lisäksi varmennetun arvopaperien säilyttäjän on raportoitava lähdevaltioon välittämänsä tulon välitystiedot. Tiedot on raportoitava tulon maksupäivää seuraavan kuukauden aikana. Sähköisessä muodossa raportoitujen tietojen perusteella lähdevaltio pystyy automaattisesti luomaan uudelleen voitonmaksujen välitysketjun. Sen avulla voidaan selvittää tulonsaajat ja varmistamaan, että tuloista on peritty ilmoitetut verot.

Jäsenvaltio voi tietysin edellytyksin jäädä tämän järjestelmän ulkopuolelle, jos sillä on ennen direktiivin voimaantuloa voimassa kattava edut maksettaessa -järjestelmä (Comprehensive Relief at Source -system). Edellytyksenä on myös se, että jäsenvaltion markkina-arvosuhdeluku (Market Capitalisation Rate) on yksi prosenttia tai pienempi. Komission laskelmien mukaan fast track -systeemissä olisi mukana ainakin 11 jäsenvaltiota ja ne kattaisivat yli 96 prosenttia EU:n arvopaperimarkkinoista.

Ehdotukseen on otettu 100 000 euron kynnyсарvo, jonka ylittävältä osalta lähdejäsenvaltio voi kieltää nopeutetun menettelyn käyttämisen. Kun osingon saaja on yhteissijoitusyrityksen (collective investment undertaking) sijoittaja, osingon määrä lasketaan jakamalla brutto-osinko sijoittajien määrällä. Jos saaja on yhteissijoitusyritys, käytetään keskimääräistä brutto-osingon määrää, joka saadaan jakamalla brutto-osingon määrää osuudenomistajien tai yhteissijoitusyrityksen pääomaa omistavien sijoittajien määrällä.

Jäsenvaltioiden olisi saatettava hyväksytty ehdotus voimaan 31.12.2029 mennessä ja direktiiviä sovellettaisiin 1.1.2030 lukien.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen artikkelit 113 ja 115

Käsittely Euroopan parlamentissa

Talous- ja raha-asioiden valiokunnan mietintö (A9-0007/2024), 26.1.2024
Herbert DORFMANN (EPP, IT)
Euroopan parlamentti on 28.2.2024 hyväksynyt (T9-0102/2024) ehdotuksen.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Direktiiviehdotusta käsittelevä U-kirjelmä U 26/2023 vp annettiin eduskunnalle 3.8.2023.
Valtiovarainvaliokunta VaVL 4/2023 vp, 29.9.2023
Suuri valiokunta SuVEK 50/2023 vp, 3.10.2023
Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Asia ei kuulu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.

Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksella ei ole suuria vaikutuksia budjettiin.

Koska esitys pohjautuu hyvin pitkälti Suomessa jo sovellettavaan malliin, se ei tule aiheuttamaan suuria muutoksia Suomessa. Siltä osin kuin suomalaiset pankit ovat mukana eurooppalaisten arvopapereiden säilytysketjuissa, ne joutuvat tutkimaan ja tunnistamaan asiakkaansa sekä raportoimaan näitä koskevia tietoja suoraan arvopaperin liikkeeseen laskijan asuinvaltioon lähdeverotusta varten. Lisäksi ehdotuksen soveltaminen tulee lisäämään Suomeen nyt jo raportoitavien tietojen luotettavuutta, koska muun ohessa samoja asiakkaita koskevia tietoja tullaan raportoimaan muihin jäsenvaltioihin. Suomalaisten sijoittajien mahdollisuudet saada verosopimusetuudet aiempaa nopeammin muihin jäsenvaltioihin tehdyistä sijoituksista paranevat olennaisesti.

Ehdotuksen myötä myös muut Euroopan unionin jäsenvaltiot tulevat saamaan lähdeverovelvollisten loppusaajatiedot erityisesti osingonsaajista, mikä tulee vähentämään lähdeveropetosten määriä.

Asiakirjat

COM(2023) 324 final
WK 5813/2024 INIT

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/ VO, neuvotteleva virkamies Harri Joiniemi, p. +358 295 530 105
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/874/2023
EU/8/2024

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/1533/2022-VM-11

Pitkänen Pauliina

30.4.2024

ECOFIN-neuvosto 14.05.2024, Bryssel; 4. Komission ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana (digiajan alv)

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 14.5.2024

Eduskuntatunnus

U 103/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvoston kokouksessa 14.5.2024 pyritään saavuttamaan poliittinen yhteisymmärrys ehdotuspaketista.

Euroopan komissio antoi 8.12.2022 ehdotukset neuvoston direktiiviksi ja asetuksiksi COM(2022) 701, COM(2022) 703 ja COM(2022) 704, joilla nykyaikaistettaisiin arvonlisäverojärjestelmää siten, että arvonlisäverosäännöt soveltuisivat entistä paremmin liiketoimintaan digiaikana. Ehdotuspaketti kattaa kolme osa-aluetta: digitaalinen alv-raportointi ja sähköinen laskutus (digital reporting requirements, DRR), alustatalouden alv-säännöt (platform economy) sekä EU:n yhteinen alv-rekisteröinti (single VAT registration, SVR).

Ehdotuksia on käsitelty neuvoston välillisen verotuksen työryhmän kokouksissa vuosien 2023 ja 2024 aikana. Puheenjohtaja on laatinut viimeisimmän kompromissiehdotuksen 26.4.2024. Vaikuttaa siltä, että jäsenvaltioilla on työryhmäkäsittelyn jälkeen ehdotuspaketin sisällöstä yhteinen näkemys yhtä jäsenvaltiota lukuun ottamatta. Kyseinen jäsenvaltio ei ole ollut työryhmäkäsittelyn aikana valmis hyväksymään alustatalouden alv-sääntöjä koskevaan osioon sisältyvää ehdotusta oletetun suorittajan mallista, jolla kasvatettaisiin alustojen roolia arvonlisäveron kantamisessa.

Suomen kanta

Suomen kannat komission alkuperäiseen ehdotukseen on määritelty eduskunnalle toimitetussa kirjelmässä U 103/2022 vp.

Valtioneuvosto tukee ehdotusten tavoitetta nykyaikaistaa arvonlisäverojärjestelmää siten, että arvonlisäverosäännöt soveltuvat entistä paremmin liiketoimintaan digiaikana. Tavoite hyödyntää digitaaliteknologioiden tarjoamia mahdollisuuksia veropetosten torjunnassa on

kannatettava. Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös tavoitetta yksinkertaistaa arvonlisäverojärjestelmää ja vähentää yritysten hallinnollisia kustannuksia.

Valtioneuvosto tukee ehdotusten tavoitetta parantaa arvonlisäverotietojen saamista verovalvonnan käyttöön ja siten varmistaa arvonlisäverolainsäädännön oikea soveltaminen ja torjua arvonlisäveropetoksia. Komission ehdottamia aikarajoja on kuitenkin tarpeen tarkastella huomioiden valvonnan tarpeet ja aiheutuva hallinnollinen taakka. Valtioneuvosto tukee tavoitetta uudistaa, yhdenmukaistaa ja digitalisoida arvonlisäveroraportointivelvollisuuksia ja raportointia tukevaa sähköisen laskutuksen käyttöönottoa. Uudistusta on vielä tarpeen tarkastella pk-yritysten näkökulmasta. Valtioneuvosto kannattaa alustojen arvonlisäverosääntöjen päivittämistä, jotta voidaan varmistaa sääntöjen yhdenmukainen soveltaminen ja kilpailun neutraalisuus sisämarkkinoilla. Lisäksi se tukee tavoitetta vähentää hallinnollista taakkaa vähentämällä verovelvollisten tarvetta rekisteröityä arvonlisäverovelvolliseksi useassa jäsenvaltiossa. Ehdotusten yksityiskohtia ja niistä verovelvollisille ja Verohallinnolle aiheutuvia kustannuksia on kuitenkin vielä tarpeen selvittää tarkemmin. Valtioneuvosto katsoo myös, että siirtymäaikojen tulee olla riittävän pitkät sujuvan käyttöönoton takaamiseksi.

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen.

Pääasiallinen sisältö

Tausta ja tavoite

Ehdotusten tarkoituksena on nykyaikaistaa, selkeyttää ja yksinkertaistaa alv-sääntöjä EU:ssa. Komission mukaan alv-järjestelmästä on tullut petoksille altis sekä monimutkainen yrityksille. Alv-järjestelmässä ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty teknologian kehityksen mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Uusien digitaalisten ratkaisujen avulla voidaan puuttua alv-vajeeseen entistä tehokkaammin. Samalla niiden avulla voidaan yksinkertaistaa alv-velvoitteita ja pienentää näistä yrityksille aiheutuvia kustannuksia. Ehdotuksilla pyritään myös vastaamaan alustatalouden alv-haasteisiin. Ehdotusten tavoitteena on nykyaikaistaa alv-raportointivelvoitteita ja helpottaa sähköistä laskutusta, päivittää alustatalouden arvonlisäverosääntöksiä ja siirtyä yhteiseen arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröintiin EU:ssa.

Sääntelyn pääpiirteet

Digitaalinen alv-raportointi ja sähköinen laskutus

Ehdotuksilla otettaisiin käyttöön yhdenmukainen liiketoimikohtainen alv-raportointi EU:ssa rajat ylittävissä yritysten välisissä liiketoimissa. Tämä digitaalinen raportointi perustuisi pakolliseen sähköiseen laskutukseen. Samalla luovuttaisiin yhteenvetoilmoituksista. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaan tiedot raportoitaisiin samalla hetkellä, kun sähköinen lasku annetaan. Raportointivelvollisuus koskisi myyjän lisäksi ostajaa, koska arvonlisäveropetosten torjunnassa olisi tärkeää voida verrata myyjän ilmoittamia tietoja ostajan ilmoittamiin tietoihin. Kompromissiehdotuksen mukaan jäsenvaltioilla olisi kuitenkin mahdollisuus halutessaan olla soveltamatta ostajan raportointivelvollisuutta. Ostajan tulisi raportoida tiedot viimeistään viiden päivän kuluttua laskun vastaanottamisesta.

Raportoinnin pohjana käytettäisiin rakenteista sähköisessä muodossa olevaa laskua. Standardina olisi yhteinen eurooppalainen sähköisen laskutuksen standardi. Tämän standardin mukaiset laskut tulisi hyväksyä kaikissa jäsenvaltioissa. Kompromissiehdotuksen mukaan lasku olisi annettava viimeistään kymmenen päivän kuluttua verotettavasta tapahtumasta. Laskuista raportoitaisiin verohallinnolle tietyt

valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, eikä tätä enempää saisi jäsenvaltiokohtaisesti vaatia.

Jäsenvaltioille annettaisiin mahdollisuus ottaa liiketoimikohtainen raportointi käyttöön myös kotimaisissa tilanteissa. Jäsenvaltion sisäisten raportointivielvoitteiden tulisi vastata pääpiirteiltään Yhteisön sisäisiä liiketoimia koskevia digitaalisia raportointivaatimuksia. Jäsenvaltiot voisivat hyväksyä kotimaan kaupassa eurooppalaisen sähköisen laskutuksen standardin lisäksi myös muita laskumuotoja. Niiden jäsenvaltioiden, joilla on jo käytössä kansallinen liiketoimikohtainen raportointi, tulisi kompromissiehdotuksen mukaan mukauttaa jäsenvaltion sisäiset raportointivielvoitteet yhteensopiviksi Yhteisön sisäisiä liiketoimia koskevien raportointivaatimusten kanssa vuoteen 2035 mennessä.

Komissio ehdottaa uutta keskitettyä sähköistä arvonlisäverotietojärjestelmää (VIES-keskusjärjestelmä), jotta liiketoimikohtaisesti raportoidut tiedot rajat ylittävistä liiketoimista olisivat tehokkaasti jäsenvaltioiden verohallintojen saatavilla ja voitaisiin helpottaa analyysien tekoa ja tietojen ristikkäistarkastuksia EU:ssa. Jäsenvaltioille asetettaisiin velvoite välittää tietoja VIES-keskusjärjestelmään.

Alustatalouden alv-säännöt

Alustojen roolia arvonlisäveron kantamisessa vahvistettaisiin erityisesti silloin, kun ne mahdollistavat lyhytaikaisten majoituspalvelujen tai maanteitse tapahtuvan henkilökuljetuspalvelujen myynnin. Ehdotuksen mukaan sähköisen rajapinnan, kuten markkinapaikan, alustan tai portaalin, ylläpitäjän katsottaisiin tietyin ehdoin ostavan majoitus- tai henkilökuljetuspalvelun myyjältä ja myyvän sen edelleen ostajalle. Menettelyä sovellettaisiin silloin, kun lyhytaikaisen majoituspalvelun tai henkilökuljetuspalvelun varsinainen myyjä on muu kuin verovelvollinen, kuten yksityishenkilö tai vähäisen liiketoiminnan harjoittaja (pienyrittäjä). Jäsenvaltiot voisivat kuitenkin puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaan halutessaan olla soveltamatta menettelyä pienyrityksiin. Alustan ylläpitäjä tilittäisi arvonlisäveron sen kautta tapahtuvasta majoitus- tai henkilökuljetuspalvelun myynnistä. Lyhytaikaisena majoituspalveluna pidettäisiin majoituksen keskeytyksetöntä vuokrausta enintään 30 yön ajaksi. Alustojen suorittamien palvelujen myyntimaasäännöksiä selkeytettäisiin siten, että alustan suorittaman palvelun verotuspaikka olisi siinä valtiossa, jossa alustan kautta myyty palvelu verotetaan.

EU:n yhteinen alv-rekisteröinti

Rajat ylittävässä kuluttajakaupassa käytettävien arvonlisäveron yhden yhteispisteen rekisteröinti-, ilmoitus- ja maksujärjestelmien (erityisjärjestelmät) soveltamisalaa laajennettaisiin ja erityisjärjestelmien toimivuutta parannettaisiin. Erityisjärjestelmän kautta voisi jatkossa ilmoittaa myös yritysten omien tavaroiden siirrot jäsenvaltiosta toiseen. Lisäksi käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaa laajennettaisiin, jolloin alv-rekisteröitynyt ostaja suorittaisi veron verotusvaltioon sijoittautumattoman myyjän puolesta. Nämä toimenpiteet yhdessä vähentäisivät merkittävästi tarvetta alv-rekisteröityä useassa EU-maassa ja vähentäisivät siten yritysten hallinnollista taakkaa.

Ehdotuksessa esitetään myös toimenpiteitä, joilla edistettäisiin alv-sääntöjen noudattamista ja viranomaisten valvontamahdollisuuksia maahantuotavien tavaroiden etämyynissä. Ennen tuontia tapahtuvaa tietojen vaihtoa myyjän tai sähköisen rajapinnan ylläpitäjän sekä tulliviranomaisten välillä kehitettäisiin, jotta voitaisiin paremmin turvata maahantuotavien tavaroiden etämyynissä sovellettavan erityisjärjestelmän (tuontijärjestelmä, IOSS-järjestelmä) toimintaa. Lisäksi ehdotetaan toimenpiteitä, joilla parannettaisiin tulliviranomaisten mahdollisuutta saada valvonnassa tarvittavia tietoja. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa ehdotetaan, että alustoja koskevasta tuontijärjestelmän käytön pakollisuudesta luovutaan. Keskustelua vaihtoehtoisista

tavoista lisätä tuontijärjestelmän käyttöä jatkettaisiin tullireformia koskevien ehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Voimaantulo

Ehdotetut toimenpiteet otettaisiin käyttöön vaiheittain pääosin aikavälillä 2026–2030.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Arvonlisäverodirektiiviä 2006/112/EY ja hallinnollisen yhteistyön asetusta (EU) N:o 904/2010 koskevat ehdotukset perustuvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 113 artiklaan. Täytäntöönpanoasetusta (EU) N:o 282/2011 koskeva ehdotus perustuu arvonlisäverodirektiivin 397 artiklaan. Ehdotusten hyväksyminen edellyttää jäsenvaltioiden yksimielisyyttä.

Arvonlisäverodirektiiviä koskevassa ehdotuksessa komissiolle esitetään siirrettäväksi säädösvaltaa (täytäntöönpanosäädös). Täytäntöönpanosäädöksellä turvattaisiin tuontijärjestelmän toimintaa. Komissio vahvistaisi täytäntöönpanosäädöksellä toimenpiteet, joilla torjuttaisiin tietyn tyyppisiä veropetoksia muun muassa siten, että tuontijärjestelmää käyttävälle verovelvolliselle annettuun yksilölliseen arvonlisäverotunnisteeseen (IOSS-tunniste) yhdistettäisiin tuotuun tavaraan liittyvä lähetyskohtainen numero. Ehdotuksessa komissiolle esitetty valta antaa täytäntöönpanosäädös perustuu SEUT 291 artiklaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian esittelijä Euroopan parlamentissa on Olivier Chastel, talous- ja raha-asioiden valiokunta. Euroopan parlamenttia on kuultu ja sen lausunnosta äänestettiin täysistunnossa 22.11.2023.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU9-jaosto (Verot) kirjallinen menettely 9.–11.1.2023
EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiiviehdotuksen toimeenpano edellyttäisi kansallisia lainsäädäntötoimia. Direktiivin säännökset olisi täytäntöön pantava arvonlisäverotusta koskevaan lainsäädäntöön. Ehdotetut täytäntöönpanoasetuksen ja hallinnollista yhteistyötä koskevan asetuksen muutokset olisivat velvoittavia ja sellaisinaan jäsenvaltioissa sovellettavia.

Direktiiviehdotus ei sisällä Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotukseen sisältyy komission arvio, jonka mukaan ehdotettujen muutosten nettohyödyt olisivat koko EU:n tasolla 172–214 miljardia euroa vuosina 2023–2032. Suhteutettuna Suomen talouden kokoon tämä tarkoittaisi arviolta 3–4 miljardia euroa vuosina 2023–2032. Vaikutukset Suomen osalta voivat kuitenkin olla pienemmät, kun otetaan huomioon esimerkiksi alv-vajeen vähäisyys Suomessa verrattuna muihin jäsenvaltioihin. Komissio ei ole arvioinut ehdotusten vaikutuksia jäsenvaltioittain.

Kansallisista vaikutuksista ei ole mahdollista antaa tässä vaiheessa tarkkaa euromääräistä arviota. Vaikutusarviota pyritään tarkentamaan kansallisen jatkovalmistelun aikana.

Sisämarkkinoiden digitaalinen raportointivelvollisuus aiheuttaisi yrityksille ja verohallinnoille kertaluontoisia sekä jatkuvia tietojärjestelmä- ja muita hallinnollisia kustannuksia. Digitaalinen raportointivelvollisuus voisi myös vähentää yritysten hallinnollisia kustannuksia, kun siirrytään yhdenmukaiseen sähköiseen laskutukseen EU:ssa. Myös yhteenvetoilmoitusten poistuminen osaltaan keventäisi yritysten hallinnollista taakkaa. Digitaalinen raportointivelvollisuus ja arvonlisäverovelvollisuuden siirtäminen alustoille helpottaisi verovalvontaa ja lisäisi alv-velvoitteiden noudattamista. Suomen verotulot kasvaisivat, kun veropohja laajentuisi alustataloutta koskevien muutosten vuoksi. Muutosten arvioidaan lisäävän kilpailuneutraliteettia. Alv-rekisteröintiin ehdotetut muutokset vähentäisivät yritysten hallinnollista taakkaa, kun niiden ei tarvitsisi rekisteröityä useaan jäsenvaltioon ja tekisivät siten arvonlisäverovelvoitteiden noudattamisesta helpompaa etenkin pk-yrityksille.

Kirjelmässä U 103/2022 vp on kuvattu tarkemmin komission arvioita ehdotusten taloudellisista vaikutuksista.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

3.5. annettujen kompromissitekstien asiakirjanumerot ovat seuraavat:

9403/24 (direktiivi)

9401/24 (täytäntöönpanoasetus)

9402/24 (hallinnollisen yhteistyön asetus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/VO, erityisasiantuntija Pauliina Pitkänen, p. 0295 530 395,
pauliina.pitkanen@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1533/2022

EU/1532/2022

EU/1531/2022

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/149/2024-VM-16

Lehtimäki Jonne

29.4.2024

ECOFIN-neuvosto 14.5.2024, Bryssel - 7. Taloudellinen elpyminen Euroopassa

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 14.5.2024

Eduskuntatunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvostossa on tarkoitus käydä läpi elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanon tilannetta sekä hyväksyä Espanjan ja Italian päivitettyt elpymis- ja palautumissuunnitelmat.

Päivitykset hyväksytään samassa prosessissa kuin alkuperäiset suunnitelmat. Komissiolla on kaksi kuukautta aikaa arvioida päivitetty suunnitelma. Mikäli komission arvio suunnitelmasta on myönteinen, se tekee ehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi. Asetuksen 20 artiklan mukaan neuvoston on käsiteltävä täytäntöönpanopäätökset pääsääntöisesti neljän viikon kuluttua komission ehdotuksen antamisesta. Neuvoston täytäntöönpanopäätös ja siinä vahvistettavat tavoitteet ja välitavoitteet muodostavat perustan maksatuksille RRF-välineestä.

Suomen kanta

Suomi ottaa tiedoksi tilannekatsauksen.

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selvityksen E 77/2021 vp kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskevien täytäntöönpanopäätösten hyväksynnästä neuvostossa. Valtioneuvosto voi hyväksyä neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä jäsenvaltioiden kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmat, jotka sen arvion mukaan täyttävät RRF-asetuksen vaatimukset selvityksessä täsmennetyin tavoin.

Valtiovarainministeriön arvion perusteella voidaan katsoa Espanjan ja Italian päivitettyjen elpymis- ja palautumissuunnitelmien täyttävän RRF-asetuksen vaatimukset valtioneuvoston selvityksessä E 77/2021 vp täsmennetyin tavoin.

Pääasiallinen sisältö

Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano

EU-jäsenmaille on elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) kautta tähän mennessä jaettu rahoitusta noin 148,3 miljardia euroa avustuksina ja 84,2 miljardia euroa lainoina. Vuoden 2024 aikana on tähän mennessä hyväksytty 7 maksupyynnön, joihin sisältyy Suomen ensimmäinen maksupyyntö. Lisäksi suuri osa jäsenmaista on saanut REPowerEU-suunnitelman ennakkorahoitusosuutensa.

Euroopan komissio julkaisi 21.2.2024 RRF-asetuksen määrittelemän väliarvion, jossa arvioitiin tukivälineen tähänastista toimintaa. Väliarviosta annettiin neuvoston päätelmät 12.4.2024.

Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset

Asiakohdassa on toistaiseksi käsiteltävänä Espanjan ja Italian elpymis- ja palautumissuunnitelman päivitys.

Espanja

Espanjan päivitys perustuu artiklan 21(1) mukaisesti objektiivisiin syihin ja se on tarkasti kohdistettu koskien 16 suunnitelman välitavoitetta tai tavoitetta, jotka kuuluvat seitsemään toimenpiteeseen.

15 välitavoitteen tai tavoitteen osalta Espanja on päivittänyt todentamiseen käytettävää aineistoa, jota ei suunnitelman edellisessä versiossa ollut mahdollista tuottaa johtuen maan sisäisistä menettelyistä. Näillä muutoksilla ei ole vaikutusta suunnitelman kunnianhimoon tai tavoitteiden sisältöön.

Yhdeksän toimenpiteen osalta Espanja on esittänyt paremman vaihtoehdoisen tavan saavuttaa suunnitelman alkuperäinen kunnianhimo. Lisäksi Espanja on todennut, että yksi sen suunnitelman tavoitteista ei ole enää saavutettavissa johtuen sähkömarkkinoiden kehityksestä johtuvasta matalasta kysynnästä.

Komission arvion mukaan Espanjan ehdottamat päivitykset täyttävät artiklan 21(2) vaatimukset ja ehdottaa päivityksen hyväksymistä.

Italia

Italian päivitys perustuu artiklan 21(1) mukaisesti objektiivisiin syihin ja se koskee 24 toimenpidettä.

Italia on 23 tapauksessa esittänyt paremman vaihtoehdoisen tavan saavuttaa suunnitelman alkuperäinen kunnianhimo. Yhden Horizon Europe -puiteohjelmaan liittyvän tutkimus- ja innovaatiohankkeen osalta Italia on todennut, että tavoitteet eivät enää ole saavutettavissa ja se ehdottaa toimenpiteen poistamista suunnitelmasta. Italia ehdottaa vapautuvien varojen käyttämistä oikeusjärjestelmän digitalisaatioon sekä innovaatio-sopimusten edistämiseen.

Komission arvion mukaan Italian ehdottamat päivitykset täyttävät artiklan 21(2) vaatimukset ja ehdottaa päivityksen hyväksymistä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio on säännöllisesti Euroopan parlamentin kuultavana elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Suunnitelman päivittämisellä ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia RRF:n kannalta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Suomi valmistelee tällä hetkellä elpymis- ja palautumissuunnitelmansa kolmatta päivitystä. Lisäksi Suomi valmistelee toista maksupyyntöään.

Asiakirjat

COM(2024) 193 (Italia)
COM(2024) 185 (Espanja)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +35829 553 0522
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/149/2024
EU/8/2024
EU/609/2024 (Italia)
EU/598/2024 (Espanja)

2.5.2024

ECOFIN-neuvosto 14.5.2024, Bryssel; 8. Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 14.5.2024

Eduskuntatunnus

UTPJ 59/2022 vp., UTPJ 2/2024 vp., UTP 54/2023 vp., E 17/2023 vp., U 36/2023 vp., UTP 12/2024 vp.

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) kokouksessa on tarkoitus keskustella Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa.

Asiaa on käsitelty säännöllisesti talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen alkamisen jälkeen.

Puheenjohtajan ennakkotiedon mukaan 14.5.2024 Ecofin-neuvostoon tulee hyväksyttäväksi ehdotus neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi Ukrainan tukivälineasetuksen mukaisen Ukraina-suunnitelman hyväksymiseksi. Asialle on saavutettu määräenemmistön tuki Ukrainan jälleenrakennus ja tuki -työryhmässä 29.4.2024. Myös Suomi kannatti puheenjohtajan kompromissiehdotusta. Asiaa on käsitelty myös Talous- ja rahoituskomiteassa 29.4.2024. Asiaa käsitellään vielä Coreperissa 8.5.2024.

Suomen kanta

Suomen kantoja liittyen Ukrainan tukivälineeseen on määritelty valtioneuvoston selvityksissä E 17/2023 vp. ja U 36/2023 vp. sekä Venäjään kohdistettuihin pakotteisiin UTP-selvityksissä (UTPJ 59/2022 vp. ja UTPJ 2/2024 vp.) ja Venäjän jäädytettyihin varoihin (UTP 54/2023 vp. ja UTP 12/2024 vp.)

Suomi on tuominut Venäjän hyökkäyksen Ukrainaankohdistamiseen, osallistuu Euroopan unionin pakotteiden toimeenpanoon ja on jäädyttänyt kahdenvälisiä yhteistyötä. Suomi tukee Ukrainalle ja maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on vankkumaton. Suomi edistää EU:n Venäjän-pakotteiden toimeenpanoa ja tehostamista.

Suomi suhtautuu myönteisesti jäädytettyjen venäläisten varojen takavarikointiin sekä niiden tuottojen käyttämiseen Ukrainan hyväksi. Varojen käyttöön on löydettävä oikeudellinen ratkaisu yhdessä kumppanimaiden kanssa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. Valtioneuvosto korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä (U 36/2023 vp).

Valtioneuvosto sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi (E 17/2023 vp, U 36/2023 vp).

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU yhdessä kansainvälisten kumppanien kanssa tukee Ukrainaa välittömissä tarpeissa ja pitkän aikavälin jälleenrakennuksessa. Valtioneuvosto korostaa, että Ukrainan välineen tulisi osaltaan edistää myös kumppanien tuen jatkuvuutta (E 17/2023 vp, U 36/2023 vp).

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi Ukraina-suunnitelman hyväksymiseksi.

Suomi tulee muodostamaan kantansa erikseen mahdollisten uusien ehdotusten osalta.

Pääasiallinen sisältö

Ukrainan tukivälineen toimeenpano

Ukrainan tukivälineen kautta tuetaan vuosina 2024–2027 Ukrainan lyhyen aikavälin rahoitustarpeita, keskipitkän aikavälin jälleenrakentamista ja Ukrainan EU-lähentymiseen liittyviä uudistuksia. Ukraina on laatinut yhteistyössä komission kanssa suunnitelman (*Ukraina-suunnitelma*) Ukraina-tukivälineen kautta kanavoitavan tuen käyttämisestä.

Suunnitelman päätarkoituksena on tukea Ukrainan talouskasvua ja talouden kestävyttä. Suunnitelmaan on identifioitu 15 avainaluetta jälleenrakennuksen tukemiseksi. Viideksi prioriteettisektoriksi talouskasvun kiihdyttämisen näkökulmasta on määritelty energia, maatalous, liikenne, kriittiset raaka-aineet ja IT-sektori. Energiasektorin reformeilla ja investoinneilla tähdätään hiilineutraaliin tulevaisuuteen Ukrainalle. Poikkileikkaavina tavoitteina korostetaan vihreää siirtymää, digitaalista murrosta ja inklusiivista talouskehitystä. Perustavanlaatuisina sektoreina kansalaisten näkökulmasta mainitaan koulutus, terveydenhuolto ja sosiaalipalvelut. Lisäksi suunnitelma sisältävät uudistuksia ja toimia, joilla vahvistetaan oikeusvaltiokehitystä, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia.

Komissio arvioi, että Ukraina-suunnitelma on Ukraina-tukivälineen mukainen ja täyttää siinä asetetut vaatimukset. Komissio antoi 15.4.2024 myönteisen arvionsa suunnitelmasta sekä ehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi Ukraina-suunnitelman hyväksymiseksi. Komission mukaan esillä oleva täytäntöönpanopäätösehdotus on samantyylinen kuin elpymis- ja palautumistukivälineen perusteella annetut täytäntöönpanopäätösehdotukset. Jokaisen maksuhakemuksen yhteydessä tullaan arvioimaan ennakkoehtojen täyttyminen, mukaan lukien ihmisoikeudet ja demokraattiset prosessit.

Komission täytäntöönpanopäätöksen mukaisesti tuki vuosille 2024-2027 jakautuisi hyvin etupainotteisesti. Komissio on perustellut asiaa sillä, että sodan aikana rahoitustarve on paljon suurempi ja uudistukset myös heijastavat tätä.

Puheenjohtajan kompromissiehdotusta täytäntöönpanopäätökseksi käsiteltiin neuvoston työryhmässä 29.4.2024, jossa määränemmistö jäsenvaltioista, Suomi mukaan lukien, antoi tukensa ehdotukselle. Asiaa on tarkoitus käsitellä 8.5.2024 Coreperissa, jonka jälkeen se tulee hyväksyttäväksi 14.5.2024 pidettävään Ecofin-neuvostoon. Hyväksymisen jälkeen voidaan edetä Ukrainan tukivälineen maksatuksiin (ensin

ennakkorahoitus, sitten kvartaalimaksatukset Q3 ja Q4). Komissio on myös maksanut 4,5 mrd. euron siltarahoitusosuuden maaliskuussa ja 1,5 mrd. osuuden huhtikuussa.

Venäjää koskevat pakotteet ja Venäjän jäädytetyt/pysäytetyt varat

Neuvosto hyväksyi kirjallisessa menettelyssä 12.2.2024 komission ja korkean edustajan 12.12.2023 tekemän ensimmäisen esityksen koskien Venäjän keskuspankin jäädytettyjen varojen tuottoja. Neuvoston päätöksellä ja asetuksella määritellään oikeudelliset puitteet arvopaperikeskuksille, miten jäädytetyjä varoja ja niistä syntyviä ylimääräisiä tuottoja tulee käsitellä. Arvopaperikeskuksia kielletään jakamasta tuotoista syntyviä verojen jälkeisiä voittoja omistajilleen ja niiden tulee pitää Venäjän keskuspankin pysäytetyt varat erillään muista varoista ja säilyttämään niiden hallinnoimisesta syntyvät ylimääräiset tuotot erillään. Tämä on ensimmäinen askel kohti varojen siirtoa Ukrainalle.

EU:n korkea edustaja Borrell ja komissio ovat 20.3.2024 julkaisseet odotetut ehdotuksensa Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen ylimääräisten tuottojen ohjaamisesta Ukrainan tukemiseksi. Ehdotusten ytimessä on uusi tavoite, jossa Ukrainan jälleenrakennuksen lisäksi ylimääräiset tuotot ohjattaisiin myös Ukrainan itsepuolustuksen tukemiseksi. Tämä tavoite toteutettaisiin mallilla, joka ohjaisi 90% tuotoista aseelliseen tukeen Euroopan rauhanrahasto EPF:n kautta ja 10% EU:n budjetin mukaisiin rahoitusohjelmiin. Ehdotuksissa arvioidaan, että Ukrainan tueksi allokoitavia ylimääräisiä tuottoja tulee olemaan 2,5-3 miljardia euroa vuosittain ml. 2024. Suomi on muodostanut kantansa näihin ehdotuksiin eduskuntaselvityksessä UTP 12/2024 vp.

Eurooppa-neuvosto tarkasteli 21.-22.3.2024 kokouksessaan edistymistä tulevien konkreettisten toimien valmistelussa Venäjän pysäytetyistä varoista muodostuvien ylimääräisten tuottojen ohjaamiseksi Ukrainan hyväksi, mukaan lukien mahdollisuus rahoittaa sotilaallista tukea. Se pyytää päätelmässään neuvostoa edistämään ulkoasiainedustajan ja komission äskettäisten ehdotusten käsittelyä.

Komissio antoi 3.5.2024 ehdotuksensa 14. pakotekokonaisuudeksi jäsenvaltioille tarkasteltavaksi. Puheenjohtaja ja komissio antanevat tilannekatsauksen pakotepakettin ja pysäytettyjä varoja koskevien ehdotusten valmistelusta 14.5.2024 kokoontuvalle Ecofin-neuvostolle.

Ukrainan tukeminen ja rahoitustarpeista

Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen Suomi on osoittanut tukea Ukrainaan kehitysyhteistyön ml. humanitaarisen avun, materiaalituen ja puolustusmateriaalituen kautta yhteensä noin 2,9 miljardia euroa (puolustusmateriaalin osuus n. 2 mrd. euroa). Tukea kanavoidaan niin kahdenvälisesti kuin EU:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kautta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä.

Ukrainan tilanne jatkuu haastavana niin taloudellisesti kuin sotatilan vuoksi. Suurimpana taloudellisena haasteena ovat kattamattomat varat sekä kansainvälisen tuen maksatusten haasteet. Rahoituksen kattamaton tarve on tällä hetkellä lyhyelle aikavälille n. 8 mrd. USD. EU:n ja EU-maiden tuki on tärkeää, mutta on myös painetta lisätä tukea. EU:n tuen ohella Yhdysvaltojen tuki Ukrainalle on kriittistä, ja 20.4. hyväksytty USA:n tukipaketti kattaa käytännössä tämän vuoden rahoitusvajeen yhdessä Ukrainan omien toimien kanssa.

Yhdysvaltain edustajainhuone äänesti 20.4. puhemies Johnsonin ulkomaan- aputukipaketin puolesta, ja jonka senaatti vahvisti 23.4. Tukipaketin kokonaissumma on reilu 95 miljardia dollaria, joka vastaa suuruudeltaan helmikuussa senaatin hyväksymää

tukipakettia, jota ei koskaan otettu edustajainhuoneen käsittelyyn. Ukrainalle tukipaketista osoitetaan 60,84 miljardia dollaria. Tästä yli kolmasosa, 23,2 miljardia, menee Yhdysvaltain omien varastojen täydentämiseen. Ehkä merkittävin ero senaatin helmikuussa hyväksytyyn Ukraina-tukeen on se, että Johnsonin esityksessä Ukrainalle annettava taloudellinen tuki määritellään lainaksi.

Yhdysvaltojen hyväksyty Ukraina-tuki tuo helpotusta Ukrainan tilanteeseen ja auttaa lyhyen aikavälin rahoitustarpeen kattamisessa. Tuen toivotaan olevan maksussa ja asetoimitusten alkavan mahdollisimman pian. Yhdysvaltojen tuki on merkittävä myös huomioiden tuleva IMF:n EFF-ohjelman väliarviointi. IMF:n tukiohjelman kolmas väliarvio vahvistettiin helmikuun lopulla ja seuraava arvio tehdään kesäkuussa. Toistaiseksi IMF-ohjelma on edennyt hyvin, huomioiden myös erittäin haasteellinen tilanne. Ukrainan talouden odotetaan IMF:n arvioiden mukaan kasvavan 3,2 % vuonna 2024.

Ukrainan vuoden 2025 budjetin osalta tilanne tulee olemaan tätä vuotta selvästi haastavampi sodan jatkuessa, tarpeiden kasvaessa ja kansainvälisen rahoituksen ollessa tiukassa. Ensi vuoden osalta rahoitustarve on toistaiseksi käytännössä kattamatta. Rahoituksen saamista ja sen aikataulua on Ukrainan vaikea ennakoida tällä hetkellä, mikä vaikeuttaa huomattavasti maan talouden hallintaa ja likviditeettitilannetta. Samalla myös sotilaallisiin tarpeisiin täytyy ohjata merkittävästi varoja. Tasapaino lyhyen ja keskipitkän aikavälin talouden prioriteettien valinnassa on ollut haastavaa rahoituksen saatavuuden ollessa ennakoimatonta, mutta Ukrainan hallitus on pyrkinyt tekemään kaikkensa, jottei talouden vakaus olisi uhattuna. Alkuvuoden aikana merkittävä summa valtion budjetista on siirretty puolustusmenoihin, mikä on ollut suoraan muusta pois.

Ukrainan hallinnon tulee tehdä jatkuvasti priorisointia rahoituksen osittaisen epävarmuuden vuoksi. Fokus on juuri nyt niin puolustuksellisissa tarpeissa, ml. toive pystyä tehostamaan Ukrainan omaa puolustustuotantoa, kuin taloudellisen kasvun palauttamisessa, kotimaisten tulojen mobilisoinnin tehostamisessa sekä riippuvuuden vähentämisessä kansainvälisestä tuesta.

Maailmanpankin tarkennettu arvio Ukrainan jälleenrakennuksen hinnasta on 486 mrd. dollaria seuraavan kymmenen vuoden aikana, Ukrainan oma arvio on kaksinkertainen tästä. Jälleenrakennuksen rahoitustarve tulee myös kasvamaan sodan jatkuessa, vaikka jälleenrakennusta jo osittain tehdäänkin. Arvio sodan aiheuttamien suorien tuhojen hinnasta on 152 mrd. dollaria.

Ukrainan taloudesta

Ukrainan talous elpyi vuonna 2023 5,3 prosentin kasvuun vuoden 2022 syvän romahduksen jälkeen, jolloin kokonaistuotanto supistui vajaan kolmanneksen. Kuluvalle vuodelle ennustetaan 3–4,5 prosentin kasvua. Arvonlisäyksen puolelta erityisesti maatalous ja teollisuustuotanto ovat tukeneet kasvua. Jälkimmäisestä suurta osaa selittää sotateollisuuden laajeneminen. Inflaatio on hidastunut loppuvuoden 2022 n. 27 prosentista vuositasolla alle keskuspankin viiden prosentin tavoitetason, 3,2 prosenttiin maaliskuussa 2024. Ukrainan keskuspankin päättäväiset toimet vuonna 2022 ovat taltuttaneet inflaation tehokkaasti, ja keskuspankki on asteittain alentanut keskeistä ohjaukorkoa kesästä 2023 lähtien.

Ukrainan valtiontalous on pitkälti ulkomaisen tuen varassa. Maaliskuussa 2024, jo ennen USA:n tukipaketin hyväksymistä, ulkomainen rahoitus oli valtion budjetin suurin tuloerä, n. 9 mrd. USD, kun verotulot olivat n. 5,8 mrd. USD ja tullimaksut n. 1,9 mrd. USD. Valtion menot kasvoivat kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 12 % suhteessa vuoden takaiseen, ja yksin maaliskuussa 15 % suhteessa vuoden takaiseen. Erityisesti sotaan liittyvät menot ovat kasvaneet.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Ulkoministeriö (vastuuviranomainen korkean edustajan ja komission ehdotusten osalta)
 Valtiovarainministeriö
 EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Monivuotisen rahoituskehysten välitarkistuksesta 1.2.2024 saavutetun sovun yhteydessä Ukrainan tukivälineen suuruudeksi määriteltiin 50 miljardia euroa käypinä hintoina. Tuki koostuu avustuksista (17 miljardia euroa) ja lainoista (33 miljardia euroa). Suomen maksuosuus Ukrainan tukivälineen 17 miljardin euron avustusmuotoisesta tuesta on arviolta 276 miljoonaa euroa vuosina 2024–2027. Suomen ensisijainen vastuu 33 miljardin euron lainamuotoisesta rahoitustuesta on noin 535 miljoonaa euroa samalla ajanjaksolla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ukraina-suunnitelma, 20.3.2024
 Komission ehdotus neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi Ukraina-suunnitelman hyväksymiseksi, COM(2024) 172 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS finanssineuvos Laura Vartia, +358 295 530 228
 VM/RMO finanssineuvos Markku Puumalainen, +358 295 530 206
 VM/KVR erityisasiantuntija Outi Jurkkola, + 358 295 530 479
 VM/KO neuvotteleva virkamies Jussi Huopaniemi, +358 295 530 257
 VM/ EUS vanhempi finanssisihteeri Soila Järvenpää, + 358 295 530161
 etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/127/2024
 EU/8/2024
 EU/577/2024

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/149/2024-VM-15

Palmén Olli

26.4.2024

ECOFIN-neuvosto 14.05.2024, Bryssel; 9. Neuvoston päätelmät väestön ikäntymisestä johtuvista julkisen talouden kestävyshaasteista

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 14.05.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa on tarkoitus hyväksyä neuvoston päätelmät väestön ikääntymisestä johtuvista julkisen talouden kestävyshaasteista.

Neuvoston päätelmät perustuvat 18.04.2024 julkaistuun vuoden 2024 ikääntymisraporttiin, joka käsittelee väestön ikääntymisestä johtuvia haasteita julkisen talouden kestävyydelle.

Neuvoston päätelmiä on valmisteltu talouspoliittisen komitean ikääntymistyöryhmässä 10.04.2024, talouspoliittisessa komiteassa 18.04.2024, ja talous- ja rahoituskomiteassa 29.04.2024.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät väestön ikääntymisestä johtuvista julkisen talouden kestävyshaasteista.

Pääasiallinen sisältö

Päätelmissä neuvosto:

1. TOTEAA, että EU:n väestön ennustetaan kääntyvän laskuun tulevina vuosina. Yhteiskunnat vanhenevat, kun työikäinen väestö vähenee huomattavasti samalla kun ikääntyneiden määrä kasvaa. PANEE MERKILLE, että kehitys on epäyhtenäistä jäsenvaltioiden välillä, ja useissa jäsenvaltioissa väestön ennustetaan kasvavan, vaikka kaikkien jäsenvaltioiden odotetaan jossain määrin ikääntyvän.
2. KOROSTAA, että väestön ikääntyminen on julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyydelle suuri haaste, jota pahentavat useiden jäsenvaltioiden korkeat julkisen talouden velkasuhteet, potentiaalisen kasvun hidastuminen ja talouden näkymiin kohdistuva maailmanlaajuinen epävarmuus. KOROSTAA, että finanssipolitiikan strategialla olisi

pyrittävä vahvistamaan julkisen talouden kestävyttä, kasvattamaan julkisen talouden puskureita, turvaamaan kestävä kasvua ja vahvistamaan EU:n kykyä selviytyä tulevista haasteista.

3. HYVÄKSY talouspoliittisen komitean (ja sen ikääntymistyöryhmän) ja komission yksiköiden yhteisesti sovittuihin metodologioihin ja oletuksiin perustuvat vuoden 2024 ikääntymisraportin EU-jäsenmaita koskevat talous- ja budjettiennusteet (2022–2070). PANEE MERKILLE, että vuoden 2024 ikääntymisraportin ennusteet kattavat aiempien raporttien mukaisesti ikäsidonnaiset julkiset menot (eläkkeet, terveydenhuolto, pitkäaikaishoito ja koulutus).
4. NOSTAA ESIIN vuoden 2024 ikääntymisraportin keskeiset havainnot:

EU:n vanhushuoltosuhteen ennustetaan kasvavan voimakkaasti pitkällä aikavälillä: kun tällä hetkellä jokaista 65 vuotta täyttäneitä kohden on kolme työikäistä henkilöä, vuoteen 2070 mennessä heitä on alle kaksi. Tulevia vuosia leimaa suurten ikäluokkien eläkeiän saavuttaminen. Lisäksi elinajanodotteen jatkuva kasvu lisää eläkkeellä olevien osuutta, mihin vaikuttaa myös huomattava ero lakisääteisten ja tosiasiallisten eläkeikien välillä monissa jäsenvaltioissa. Syntyvyys jää selvästi luonnollisen uusiutumistason alapuolelle, eikä työvoimaosuuden kasvun ja positiivisten nettomuuttovirtojen ennusteta riittävän kompensoimaan työikäisen väestön yleistä vähenemistä.

Työvoiman odotettavissa oleva väheneminen tarkoittaa sitä, että tuottavuuden kasvusta tulee pitkällä aikavälillä ainoa potentiaalisen BKT:n kasvun veturi. Koko EU:ssa potentiaalisen BKT:n vuotuisen kasvuvauhdin arvioidaan olevan keskimäärin 1,3 % vuosina 2022–2070.

Perusennusteessa EU:n yhteenlaskettujen ikäsidonnaisten julkisten menojen ennustetaan nousevan 24,4 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2022 25,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoteen 2070 mennessä. Suurin osa kasvusta on odotettavissa vuoteen 2045 mennessä, minkä jälkeen ne vakiintuvat laajalti etenkin taustalla olevan väestökehityksen seurauksena. Arviot vaihtelevat kuitenkin huomattavasti eri jäsenvaltioissa, ja menot kasvavat yli ennustetun EU:n keskiarvon 17 jäsenvaltiossa. Yhdeksässä jäsenvaltiossa ikäsidonnaisten kokonaismenojen arvioidaan ylittävän EU:n keskiarvon vuoteen 2070 mennessä. Ennustettuun kasvuun vaikuttaa terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon menojen yleinen kasvu. Eläkemenojen ennustetaan myös kasvavan useimmissa jäsenvaltioissa. Monissa jäsenvaltioissa alenevat etuussuhteet hillitsevät kokonaiskasvua.

Pitkään ennusteperiodiin liittyvän suuren epävarmuuden huomioimiseksi vuoden 2024 ikääntymisraportti sisältää useita vaihtoehtoisia skenaarioita. Korvaussuhteiden vakauttaminen aiheuttaisi huomattavaa nousupainetta eläkemenoihin useissa jäsenvaltioissa. Lisäksi tuottavuuden kasvun hidastuminen merkitsisi BKT:n kasvun hidastumista, mikä kasvattaisi ikäsidonnaisten menojen osuutta BKT:sta. Lisäksi terveydenhuolto ja pitkäaikaishoitoa koskeva riskiskenaario, jossa otetaan huomioon väestökehityksestä riippumattomat teknologian kehitykseen liittyvät tekijät sekä kustannusten ja kattavuuden ylöspäin tapahtuva lähentyminen, lisää merkittävästi myös julkisia menopaineita. Useimmissa jäsenvaltioissa skenaariot osoittavat, että ikääntymiseen liittyvät julkiset menot voivat nousta huomattavasti perusurassa arvioitua suuremmiksi. Myönteisempi talous- tai väestökehitys puolestaan pienentäisi suhteellista taakkaa julkiselle taloudelle.

5. VAHVISTAA, että ikääntymisen talous- ja budjettivaikutuksiin on puututtava edelleen muun muassa noudattamalla kestävä julkista taloudenpitoa, nostamalla tuottavuutta sekä osallistumis- ja työllisyysasteita ja mukauttamalla eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoitojärjestelmiä näihin haasteisiin. KEHOTTA jäsenvaltioita panemaan täytäntöön eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaiset suositukset, myös elpymis- ja palautumistukivälineen yhteydessä.

6. PITÄÄ MYÖNTEISENÄ, että viime vuosikymmenen aikana toteutetut eläkeuudistukset ovat monissa maissa osaltaan hillinneet julkisten menojen kasvua, nostaneet tosiasiallisia eläkeikä ja vahvistaneet eläkejärjestelmien tulopuolta. KOROSTAA kokonaisvaltaisen poliittisen näkemyksen merkitystä ottaen huomioon sekä julkisen talouden kestävyden että eläkejärjestelmien sosiaalisen riittävyyden. Tuleva eläkkeiden riittävyysraportti 2024 täydentää ikääntymisraporttia 2024 tältä osin. KOROSTAA, että jäsenvaltioiden on toteutettava eriasteisia lisätoimia muun muassa nostamalla tosiasiallista eläkeikää ja vahvistamalla eläkejärjestelmän kestävyystekijöitä. KOROSTAA, että eläkeiän sitominen elinajanodotteeseen parantaa merkittävästi julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyttä ikääntymisraportin ennusteissa. KEHOTTAJAA jäsenvaltioita välttämään jo hyväksytyjen kestävyttä parantavien uudistusten kumoamista.
7. PITÄÄ Tervetulleena, että talouden koordinaatiokehikon uudistaminen, keskittymällä julkisen velan kestäväan kehitykseen, ottaa huomioon ikääntymistä aiheuttavat kustannusennusteet jäsenvaltioiden keskipitkän aikavälin julkisen talouden rakenteellisiin suunnitelmiin ja lisää niiden merkitystä julkisen talouden valvonnassa. KEHOTTAJAA komissiota sisällyttämään vuoden 2024 ikääntymisraportin havainnot asiaankuuluviin talous- ja finanssipolitiikan koordinoinnin aloihin EU:ssa.
8. PITÄÄ MYÖNTEISENÄ, että Eurostat toimittaa edelleen väestöennusteet oikea-aikaisesti, ja KOROSTAA tässä yhteydessä kansallisten tilastovirastojen kanssa käytävän vaihdon tärkeyttä ottaen täysin huomioon niiden ja Eurostatin riippumattomuuden.
9. KEHOTTAJAA talouspoliittista komiteaa ja komissiota saattamaan Eurostatin viimeistään vuoden 2026 maaliskuun mennessä toimittamien uusien väestöennusteiden perusteella päivittämään arvionsa väestön ikääntymisen aiheuttamista talous- ja budjettivaikutuksista kesään 2027 mennessä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Draft Council Conclusions on the Fiscal Sustainability Challenges Arising From Ageing.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/ KO, neuvotteleva virkamies Olli Palmén, p. +358 295 530 593

VM/ KO, finanssineuvos Seppo Orjasniemi, p. +358 295 530 343

VM/ EUS, finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228

etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/149/2024

EU/8/2024

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/149/2024-VM-20

Salmi Martti

30.4.2024

ECOFIN-neuvosto 14.5.2024 Bryssel; 10. G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien kokouksen sekä IMF:n kevätkokousten (17.-19.4.2024) seuranta

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 14.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Puheenjohtaja ja komissio informoivat Washingtonissa 17.-19. huhtikuuta pidetyistä G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien kokouksesta ja Kansainvälinen valuuttarahasto IMF:n kevätkokouksesta.

Suomen kanta

Suomi ottaa puheenjohtajan ja komission raportoinnin tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ja Maailmanpankkiryhmän kevätkokoukset järjestettiin huhtikuussa Washington DC:ssä. Kevätkokousviikon ohjelmassa olivat Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean sekä Maailmanpankin ja IMF:n yhteisen kehityskomitean kokoukset, sekä näiden virallisten kokousten lisäksi mm. viides korkean tason Ukraine Roundtable -keskustelu ja valtiovarainministerien ilmasto-koalition kokous. G20-maat sekä G7-maat järjestivät myös omat kokouksensa.

Suomen valtiovarainministeri Riikka Purra edusti Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiiriä IMF-komitean kokouksessa, kehityskomiteassa vaalipiiriä edusti Islanti. Kevätkokousten tunnelmaa määrittivät maailmantalouden yllättävän vahva resilienssi, vaisut kasvunäkymät, maiden välinen talousnäkyvien eriytyminen ja inflaation hidastumisen jatkuminen. Keskeisimpinä huolenaiheina esiin nousivat erityisesti geopoliittiset jännitteet ja ilmastokriisi.

IMF-komiteassa ja kehityskomiteassa ei päästy yhteisymmärrykseen yhteisistä julkilausumista johtuen sanavalinnoista koskien Venäjän hyökkäyssodan talousvaikutuksia sekä Gazan ja laajemmin Lähi-idän tilannetta. Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiiri oli vahvimmin Ukrainan tukemisen ja Venäjän käynnistämän hyökkäyssodan aiheuttamien talousvaikutusten selväsanaisen mainitsemisen

kannalla. Koska yhteistä geopoliittista kieltä ei löydetty, antoivat sekä IMFC:n että kehityskomitean puheenjohtajat kokouksista vain puheenjohtajien yhteenvetolausunnot.

IMF-komitean kokousten pääaiheena oli maailmantalouden tila ja näkymät, sekä IMF:n toimitusjohtaja Kristalina Georgievan globaali politiikkaohjelma. Jo IMF-komitean yleisistunnon alussa oli selvää, että yhteisestä julkilausumasta ei päästä sopuun puheenjohtajamaa Saudi-Arabian käymistä laajoista taustakeskusteluista huolimatta. IMF-komitean julkilausuman sijaan julkaistiin puheenjohtajan, Saudi-Arabian valtiovarainministeri Aljadaan, lausunto, jossa puheenjohtaja ei nimennyt Venäjää eksplisiittisesti. Lausunnossaan puheenjohtaja ainoastaan mainitsee, että meneillään olevilla sodilla ja konflikteilla, mukaan lukien sodalla Ukrainassa, on maailmanlaajuisia makrotaloudellisia vaikutuksia. Pohjoismaiden ja Baltian maiden vaalipiiri, yhdessä eräiden muiden maiden kanssa, ei voinut hyväksyä julkilausumaa, jossa Venäjää ei nimetä hyökkääjänä.

Venäjän hyökkäyssodan talousvaikutukset korostuivat kuitenkin IMF-komitean jäsenmaiden puheenvuoroissa. Lähes kaikki kehittyneet maat tuomitsivat Venäjän hyökkäyssodan selkeäsanaisesti ja vakuuttivat jatkavansa Ukrainan tukemista. Vaalipiiriä IMF-komitean jäsenenä edustanut valtiovarainministeri Purra kehotti puheenvuorossaan IMF:ää analysoimaan objektiivisesti Venäjän hyökkäyssodan talousvaikutuksia, sillä IMF:n viesteissä Venäjän hyökkäyssotaa käsiteltiin tällä kertaa selvästi varovaisemmin ja vähemmän kuin aiemmin.

G20-maiden ministerikokouksesta ei annettu julkilausumaa tai puheenjohtajamaan yhteenvetoa. G20-puheenjohtajamaa Brasilian lehdistötilaisuudessa painotettiin monenkeskisten kehityspankkien uudistustyön tärkeyttä, mihin liittyen G20-maat ovat valmistelemaan tiekarttaa, joka on määrä julkistaa lokakuussa 2024.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, finanssineuvos Martti Salmi, p. 0400 510 304
martti.salmi@gov.fi

Liitteet

-

Viite

-

VAHVA-tunnus

EU/149/2024
EU/8/2024

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/183/2024-VM-14

Ranta Anu

30.4.2024

ECOFIN-neuvosto 14.5.2024, Bryssel; 11. (mahd.) Päätelmät talouslukutaidosta

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 14.5.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Päätelmät talouslukutaidosta ovat hyväksyttävänä.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Taloulosaamisen edistäminen on osa EU:n komission pääomamarkkinaunionin toimintasuunnitelmaa.

Päätelmissä muistutetaan taloulosaamisen tärkeydestä siinä, että yksityistä pääomaa saataisiin enenevässä määrin mobilisoitua sijoituksiin Unionin alueella, jotta kansalaiset kokisivat voimaantumista omissa talousasioissaan ja tekisivät tietoon perustuvia päätöksiä ja valmistautuisivat tulevia elämäntilanteita, kuten erilaiset hankinnat, ja elämänjaksoja, kuten eläköitymistä, varten.

Selvitysten mukaan taloulosaamisen taso on EU:ssa alhainen ja jäsenvaltioiden välillä on suuria eroja. Toimenpiteillä nähdään olevan kiire.

Päätelmissä nostetaan esille EU/OECD kansainvälisen talouslukutaidon verkoston (International Network on Financial Education, INFE) taloulosaamiskehikot, jotka on juuri päivitetty lasten ja nuorten sekä aikuista osalta yhteistyössä jäsenvaltioiden ja OECD:n kanssa. Kehikoiden tarkoituksena on ilmaista se yleinen taso, jolle taloulosaamisessa olisi hyvä tavoitella eri ikäryhmissä ja elämän kaaren tilanteissa. Niiden on tarkoitus olla apuna jäsenvaltioissa niin viranomaisille kuin muillekin taloulosaamisen edistämistyöhön osallistuville tahoille. Päätelmissä peräänkuulutetaan tiedonjakoa edistämiskeinoista jäsenvaltioiden välillä. Kehikoiden soveltaminen on vapaaehtoista (opetustoimi on kansallisessa toimivallassa), mutta ne nähdään tukena eri toimijoille, jotka huolehtivat taloulosaamisen edistämisestä kansallisesti. Jäsenvaltioita kehoitetaan (invites) ottamaan ne käyttöön.

Päätelmät kiittelevät niitä jäsenmaita, joilla jo on kansallinen talousosaamisen strategia (Suomella tällainen on). Kaikkia kannustetaan sellaisen laatimiseen ja päivittämiseen säännöllisesti. Myös Euroopan valvontaviranomaiset (ESA:t) saavat kiitosta työstään aihepiirissä.

Päätelmät tarkastelevat erikseen lapsia ja nuoria, aikuisia ja yrittäjiä/PK-sektoria. Lasten ja nuorten osalta muistutetaan, että on hyvä aloittaa nuorena (kehikko lähtee liikkeelle ikävuodesta 6) ja jatkaa oppimista koko elinkaaren ajan. Koulutuksesta vastaavia viranomaisia kannustetaan ottamaan kehikon teemoja osaksi opetusta, mutta myöntää, että päätös on täysin jäsenvaltioilla. Myös koulujen ulkopuolinen harrastustoiminta nähdään tärkeänä tapana edistää talousosaamista. Aikuisten kohdalla kohderyhmäksi nostetaan ne, jotka ovat vähiten taloudellisesti osavia ja haavoittuvassa asemassa ml. ne, joilla on matalampi tulo- ja koulutustaso. Maahanmuuttajat ja vammaiset mainitaan erikseen. Arvion haavoittuvuudesta tulisi olla kansallinen. Esille nostetaan kohderyhmänä myös iäkkäämmät, joiden digitaidoissa voi olla puutteita ja jotka voivat tulla helpommin huijatuiksi. Myös sukupuolten epätasa-arvo tulisi huomioida ja sosiaalisen median vaikutus.

OECD/INFE:llä on myös yrittäjille/PK-sektorille suunnattu kehikko (Ei ole päivitetty samassa yhteydessä kahden muun edellä mainitun kehikon kanssa.) ja komissiolla yrittäjäkompetenssikehikko, jotka nostetaan esille ja joita pidetään korkeatasoisina työvälineinä hyödynnettäväksi kansallisesti menestyksekkään liiketoiminnan harjoittamiseksi ja kasvun edistämiseksi.

Jäsenvaltioita kehoitetaan arvioimaan säännöllisesti kaikilla edellä mainituilla osa-alueilla talousosaamisen tasoa ja kehittymistä sekä eri toimien vaikutusta. Tärkeätä olisi jakaa tästä tietoa komissiolle ja OECD:lle. Komissiota kehoitetaan yhteistyöhön jäsenvaltioiden kanssa parhaiden käytäntöjen jakamiseksi. Vastaavasti toivotaan, että Euroopan valvontaviranomaiset (ESA:t) toimivat tahoillaan. Myös komissiota kehoitetaan säännöllisesti tarkkailemaan talousosaamisen tasoa EU-alueella ja jakamaan siitä tietoa jäsenvaltioille.

Muistutetaan erilaisia vapaaehtoisista tavoista, kuten Tekninen tukiväline ja Erasmus+ ohjelma, joilla voidaan rahoittaa talousosaamisprojekteja kansallisesti ja kannustetaan jäsenvaltioita tekemään tukipyynnöjä komissiolle. Suositellaan komissiolle erilaisia tapoja tukea jäsenvaltioita eri keinoin sekä vahvistamalla yhteistyötä kv-järjestöihin ja kolmansiin maihin. Komission tulisi myös pohtia rahoituskeinoja, joilla talousosaamista voitaisiin edistää.

Komission tulisi raportoida säännöllisesti kehityksestä Rahoituspalvelukomitealle (FSC).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Ei ole yhteispäätösmenettelyn mukainen asia.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö

FSC:n kirjallisen käsittelyn aikana VM on pyytänyt luonnokseen kommentit OM:ltä, jolle kuuluu kansallisesti Suomen talousosaamisstrategia ja sen täytäntöönpano, OKM:ltä (koulut) ja TEM:iltä (PK-yritykset). Suomen kommentit otettiin huomioon.

EU-ministerivaliokunta 8.5.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 8.5.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ei välittömiä vaikutuksia. Talousosaamisen edistämistä tehdään jo parhaillaan OM:n johdolla ja OM on saanut sitä varten budjetista rahoitusta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Parhaillaan on neuvoteltavana EU:n vähittäissijoittajastrategia, jonka yhteydessä ehdotetaan, että jäsenvaltiot velvoitettaisiin edistämään kansalaisten talousosaamista sijoitus- ja vakuutus tuotteissa. Vastaavanlainen velvoite on jo asuntoluottodirektiivissä. Vähittäissijoittajastrategian neuvottelut ovat vielä kesken. Talousosaamista koskeva osuus ei ole kiisteltyjen joukossa.

Asiakirjat

Neuvoston päätelmät Talouslukutaidosta

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/RMO, lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö, Anu Ranta, puhelin 0295 530 510
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/183/2024
EU/8/2024

Valtiovarainministeriö

EUS, KO, KVR, RMO

2.5.2024

Euroryhmän kokous 13.5.2024

Alustavien asialistojen mukaan Euroryhmän kokouksessa 13.5.2024 käsitellään seuraavia asioita:

1. Kansainvälisten kokousten jälkibrief

Puheenjohtaja ja komissio informoivat Washingtonissa 17.-19.4.2024 pidetyistä kansainvälisistä kokouksista, joihin kuuluivat Kansainvälinen valuuttarahasto IMF:n ja Maailmanpankin kevätkokoukset sekä G7- ja G20-maiden valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien kokoukset

Pankkiunionin kokoonpano

1. Raportointi pankkiunionista

Asiakohdassa kuullaan EKP:n pankkivalvontaelimen puheenjohtajaa Claudia Buchia ja EU:n kriisinratkaisuneuvoston puheenjohtajaa Dominique Laboueix'ta. Heidän säännöllinen kuuleminensa on osa EKP:n pankkivalvontaelimen lakisääteistä vastuuvollisuutta.

a) EKP:n valvontaelimen puheenjohtajan 19. kuuleminen

Buch kertonee, että EKP:n valvonnassa olevien pankkien taloudellinen asema on vahva, vaikka esim. järjestämättömien luottojen määrät ovat hieman nousseet. Pankit ovat viime vuosina osoittaneet olevansa resilienttejä shokeille ja edistävänä talouskasvua. Samaan aikaan geopoliittiset riskit sekä digitalisaatioon, demografiseen kehitykseen ja ilmastonmuutokseen liittyvät rakenteelliset muutokset asettavat pankeille uusia haasteita. Pankeilta tämä edellyttää mm. vahvaa vakavaraisuutta, tehokasta riskienhallintaa ja ICT-järjestelmien häiriönsietokykyä. Valvonnassa kiinnitetään huomiota myös maksuvalmiusriskeihin ja kiinteistösektorin aiheuttamiin riskeihin. Buch korostanee Basel III-sääntöjen implementoinnin ja pankkiunionin syventämisen merkitystä ja sitä, että pankkien kriisinratkaisulainsäädännön uudistaminen tulee saattaa maaliin ja yhteistä talletussuojaa sekä pääomamarkkinaunionia pitää edistää.

b) Raportti yhteisen kriisinratkaisuneuvoston (SRB) toiminnasta

Laboueix korostanee puheenvuorossaan, että SRB:n toimivaltaan kuuluvat pankit ovat pääosin saavuttaneet MREL-tavoitteensa vuoden 2024 alkuun mennessä, yhteisen kriisinratkaisurahasto SRF:n tavoitetaso on saavutettu ja pankit ovat kyenneet SRB:n odotusten mukaisesti kehittämään kyvykkyksiä, jotka mahdollistavat onnistuneen

kriisintarkkaisuun toteuttamisen. SRB:n strategia vuosille 2024–2028 julkaistiin helmikuussa 2024 ja sen toimeenpano on käynnistetty. Strategiassa on kolme pääteemaa: SRB:n operatiivisen toiminnan painopisteen siirtyminen kriisintarkkaisuun suunnittelusta operationaalisten valmiuksien kehittämiseen ja pankkien kriisintarkkaisuun kelpoisuuden testaamiseen, SRB:n organisaation tehostaminen ja virtaviivaistaminen ja yhteistyön kehittäminen sekä henkilöstöasioihin liittyvät kysymykset. Lisäksi Laboueix kertonee, että SRB kannattaa pankkien kriisintarkkaisuun kehikoon CMDI-paketissa ehdotettuja uudistuksia, yhteistä talletussuojaa koskevan keskustelun jatkamista tulevan parlamentin kaudella sekä pääomamarkkinaunionin syventämistä.

Euroryhmän laajennettu kokoonpano

1. Euroalueen kilpailukyky: tieto- ja osaamisvajeeseen puuttuminen

Asiakohdassa on tarkoitus keskustella euroalueen tieto- ja osaamisvajeesta suhteessa globaaleihin kilpailijoihin komission muistion pohjalta. Keskustelu on jatkoa euroryhmän aikaisemmille keskusteluille euroalueen kilpailukyvyistä.

Komission muistiossa todetaan, että euroalueella kilpailijamaita hitaampi työn tuottavuuden kasvu on seurausta kokonaistuottavuuden kasvun jatkuvasta hidastumisesta ja alhaisemmista investointiasteista. Kokonaistuottavuuden hitaampi kasvu Euroopassa suhteessa Yhdysvaltoihin johtuu osittain korkean tuottavuuskasvun alojen pienemmästä osuudesta arvonlisäyksestä. EU:lla on myös pitkäaikainen innovaatiovaje suhteessa Yhdysvaltoihin patenttien määrällä mitattuna, ja se on myös jäänyt jälkeen t&k-investoinneissa. Inhimillisen pääoman osalta EU pärjää globaalisti verrattain hyvin, mutta korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus on alhaisempi kuin Yhdysvalloissa ja se jää jälkeen akateemisten huippujulkaisujen määrässä. Lisäksi PISA-tutkimuksen tulokset viittaavat perusopetuksen laadun heikentymiseen koko EU:ssa.

Osaavan työvoiman saatavuudesta on tulossa yhä keskeisempi pullonkaula investoinneille, mikä heikentää yritysten kilpailukykyä. Keskeisenä edellytyksenä kokonaistuottavuuden kasvun palauttamiselle koko EU:ssa ovat kannustavat olosuhteet, jotka kannustavat investoimaan ja mahdollistavat resurssien tehokkaan kohdentamisen tuottavuuden kasvun kannalta keskeisille aloille.

2. Pääomamarkkinaunionin tilannekatsaus

Asiakohdassa keskustellaan pääomamarkkinaunionin tilannekatsauksesta sivuten keskeisesti ranskalaisen Christian Noyerin johtaman asiantuntijaryhmän raportissa 25.4.2024 julkaistuja ehdotuksia pääomamarkkinoiden kehittämiseksi. Noyerin raportissa esitetään neljä konkreettista toimea, jotka ovat eurooppalaisen pitkäaikaisen säästötuotteen kehittäminen, arvopaperistamismarkkinan ja integroidun valvonnan edistäminen sekä markkinoiden selvitysjärjestelmien (post-market infrastructure) fragmentaation vähentäminen.

Eurooppalaiseen säästötuotteeseen liittyen raportissa esitetään mm. varojen sitomista eläkeikään, riskinoton lisäämistä ja kiinnostavia veroetuja. Arvopaperistamismarkkinaa edistettäisiin pankkien ja vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksia keventämällä ja alustapohjaisilla ratkaisuilla liikkeeseenlaskun ja tarjonnan helpottamiseksi. Alustat voisivat myös tarjota vakuudet arvopaperistetuille kohteille ja siten turvallisia sijoituskohteita (*new common safe asset*). Integroitu valvonta voitaisiin aloittaa ensin infrastruktuurin toimijoilla, kuten

pörssit ja selvitysjärjestelmät sekä suuret rahastojen hoitajat, mahdollisesti myös vapaaehtoisuuden pohjalta (*opt-in*). Kaupankäynnin selvityksessä voitaisiin hyödyntää tehokkaammin Target2-järjestelmää.

Pääomamarkkinaunionikeskustelun edistymistä seurataan tarkasti, ja mukana Noyerin raportissa on myös ristiriitaisen vastaanoton saaneita ehdotuksia. Komissio pitää tärkeänä selkeää etenemistä pääomamarkkinaunioniin liittyvissä keskusteluissa vaiheittain.

Liitteet -